

Program cezhraničnej spolupráce
Maďarská republika-Slovenská republika
2007-2013

Budujeme partnerstvá

Európska únia

Európsky fond regionálneho rozvoja

Koordinované cezhraničné činnosti ochrany prírody pozdĺž maďarsko-slovenského úseku Dunaja
HUSK/1101/2.2.1/0133

13

CHKO Dunajské luhy - Vojkanské rameno

Vojkanské (nazývané tiež ako Vojčianske) rameno je súčasťou pozostatku kedysi rozsiahlej ramennej sústavy Dunaja, ktorá bola vytvorená akumuláčno-eróznou činnosťou rieky a dodnes patrí k najväčším vnútrozemským riečnym deltám v Európe. Jej najzachovalejšia časť sa nachádza v úseku od Dobrohošťa po Sap, kde sa popri topoľových monokultúrach nachádzajú aj zvyšky lužných lesov s prirodzeným drevinovým zložením. Dominujú tu porasty mäkkých a prechodných lužných lesov.

Mäkké lužné lesy

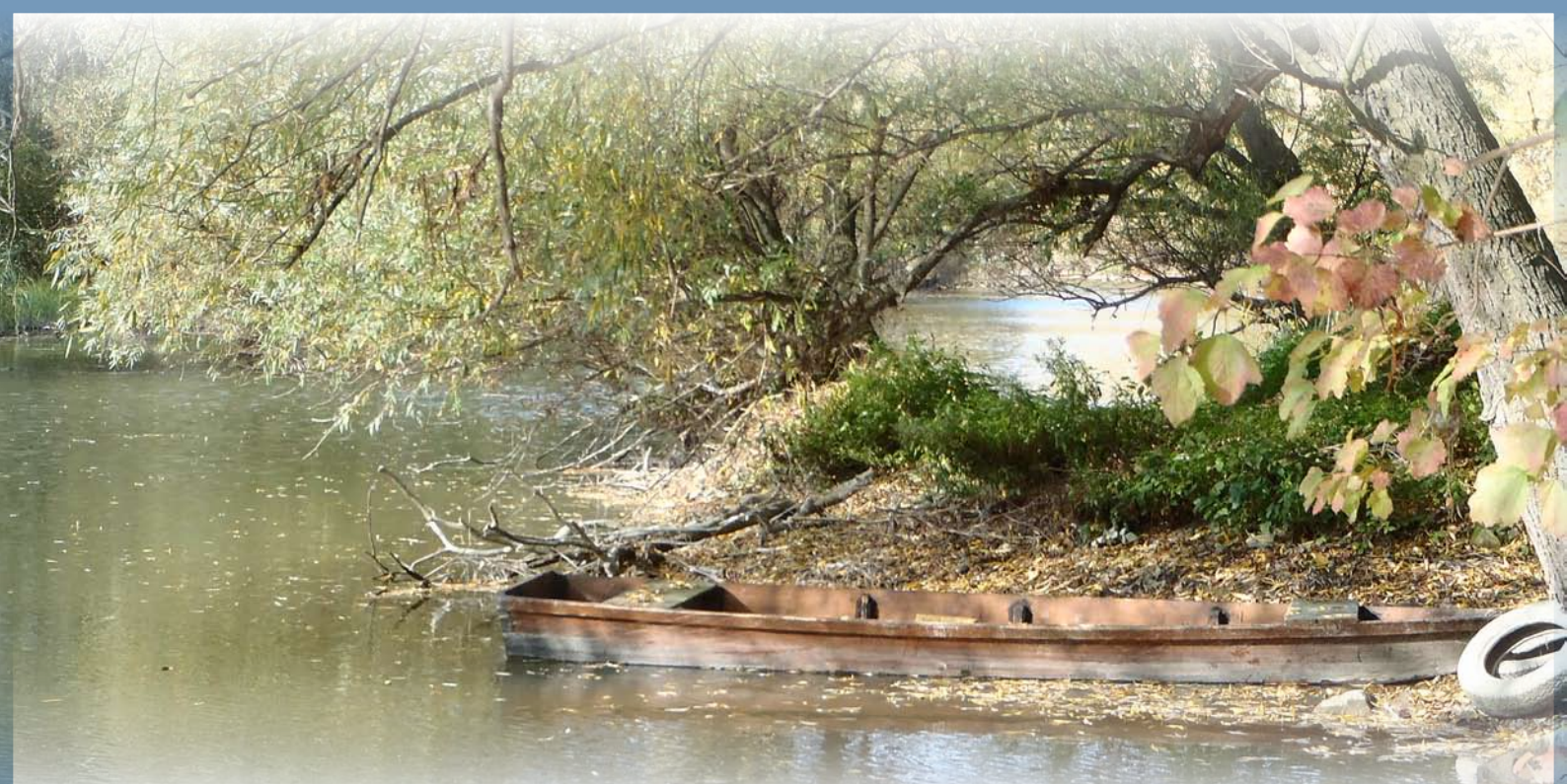
Ide o lesy označované aj ako vrbovo – topoľové lesy, ktoré sú rozšírené na miestach s pravidelnými a dlhšie trvajúcimi záplavami (2 až 3 týždne, minimálne dvakrát do roka). Hladina podzemnej vody je celoročne pomerne vysoká, klesá iba prechodne v suchších obdobiach. Pôda v mäkkom luhu je vlhká, obsahuje veľa živín, predovšetkým nitrátov. Porasty sú tvorené drevinami s mäkkým drevom, akým sú vrby, predovšetkým vrba biela (*Salix alba*) a vrba krehká (*Salix fragilis*). Vrby prevládajú na jemnejších bahnitých usadeninách. Zriedkavejšie sa tu vyskytuje topoľ čierny (*Populus nigra*) rozšírený na štrkových terasách a tiež topoľ biely (*Populus alba*). Na brehoch často nachádzame nežiadúci invázny javorovec jaseňolistý (*Negundo aceroides*). Z krovín sa tu vyskytuje napr. baza čierna (*Sambucus nigra*) a čremcha strapcovitá (*Padus racemosa*). Po opadnutí jarných záplav sa prudko rozvíja bohatá vegetácia bylín a tráv. V neskoršom jarnom období je bežná bleduľa letná (*Leucorum aestivum*), neskôr dominuje prhľava dvojdomá (*Urtica dioica*), kostihoj lekárske (*Symphitum officinale*) a ostružina ožinová (*Rubus caesius*). V letnom období tvoria lianovité zárasty chmeľu obyčajného (*Humulus lupulus*) s ostatnými druhmi bylín a drevinnou etážou husté zárasty, svojou atmosférou pripomínajúce tropické dažďové lesy.

Prechodné lužné lesy

Ide o luhy so zastúpením mäkkých i tvrdých lužných drevín, ako sú napríklad dub letný (*Quercus robur*), jaseň úzkolistý (*Fraxinus angustifolia*), jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*) a brest hrabolistý (*Ulmus minor*). Tieto lesné biotopy sa vyskytujú v okrajových zónach mäkkých luhov. Vzájomné zastúpenie drevín je závislé od mikroreliefu terénu a kolísania výšky hladiny podzemných vôd. Z drevín sa tu vyskytuje topoľ sivý (*Populus x canescens*), z krovín je častý svib krvavý (*Swida sanguinea*).

Fauna lužných lesov

Z mäkkých je bežný slimák škvrnitý (*Ariantha arbustorum*), z obojživelníkov napr. rosníčka zelená (*Hyla arborea*), skokan štíhly (*Rana dalmatina*), v periodicky zaplavovaných depresiách na jar zaujme hlasom kunka obyčajná (*Bombina bombina*). Z európsky významných druhov obojživelníkov sa tu vyskytuje napr. mlok dunajský (*Triturus dobrogicus*). Bohaté je zastúpenie vtákov. Volavka popolavá (*Ardea cinerea*) a bocian čierny (*Ciconia nigra*) často lovia potravu v lesných ramienkach a povodňových depresiách. V rozložitých korunách topoľa čierneho a vrb máva v mimohniezdnom období nocoviská kormorán veľký (*Phalacrocorax carbo*). Vysoko v korunách stromov, v tichých a odľahlých lesných porastoch hniezdi vzácné kráľ dunajského lužného lesa – orliak morský (*Haliaeetus albicilla*). Zo sov si pozornosť zaslúži najmä sova lesná (*Strix aluco*), ktorá často hniezdi v bŕtlavých vrbách. Z ňavov je typickým hniezdičom ňaveľ prostredný (*Dendrocopos medius*). Významné je zastúpenie spevavcov, z ktorých sú mnohé viazané na staré lesné porasty

v štádiu rozpadu, s množstvom dutín v starých stromoch, často už len v torzách kmeňov. Hniezdia tu napr. sýkorka čiernohlavá (*Parus montanus*), sýkorka lesklohlavá (*Parus palustris*), kôrovník krátkoprstý (*Certhia brachydactyla*), ktorý je spoločne s muchárom sivým (*Muscicapa striata*) viazaný na polodutiny. Najvzácnejšími spevavcami z dutinových hniezdičov sú prudko ustupujúci žltouchvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*) a európsky významný druh muchárik bieločrý (*Ficedula albicollis*), oba hniezdiace v starých luhoch v štádiu rozpadu. Tieto druhy vo vysádzaných topoľových monokultúrach fragmentujúcich pôvodné lužné lesy nemajú kde hniezdiť a preto im hrozí ústup.

Z cicavcov tu žije množstvo drobných myšovitých hlodavcov – ryšaviek (rod *Apodemus*). V ostricových depresiách sa vzácnne vyskytuje glaciálny relikt – hraboš severský (*Microtus oeconomus*). V bahnitých depresiách sa radi zdržiavajú svine divé (*Sus scropha*) a jeleň obyčajný (*Cervus elaphus*). Z netopierov sa tu vyskytuje napr. najmenší európsky druh netopiera – večernica malá (*Pipistrellus pipistrellus*) obývajúca stromové dutiny. Vďaka ochranným opatreniam je tu rozšírený bobor vodný (*Castor fiber*) a tiež vydra riečna (*Lutra lutra*), oba európsky významné druhy. V starých lužných lesoch sa vyskytuje lokálne i populácia európsky významného druhu chrobáka – plocháča červeného (*Cucujus cinnaberinus*) a roháča obyčajného (*Lucanus cervus*).

Samotný Dunaj, ako aj jeho ramenný systém, obýva veľké množstvo rýb, medzi nimi aj druhy európskeho významu: hlaváč bieločrý (*Cottus gobio*), hlaváčka podunajská (*Hucho hucho*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*), hrebenačka vysoká (*Gymnocephalus baloni*), býčko (*Proterorhinus marmoratus*), pľž zlatistý (*Sabanejewia aurata*), lopatka dúhová (*Rhodeus sericeus amarus*), hrúz fúzatý (*Gobio uranoscopus*), hrúz Kesslerov (*Gobio kessleri*), hrúz bieločrý (*Gobio albipinnatus*). Z hľadiska rýb je ramenná sústava významná najmä ako neresisko.

Ramenná sústava dnes

Územie ramennej sústavy bolo značne poškodené výstavbou Vodného diela Gabčíkovo, čo sa týka rozlohy i kvality. Prírodná dynamika záplav bola zablokovaná a ramená sa dotujú umelo z prívodného kanála odberným objektom v Dobrohošti. Ramenná sústava je rozdelená na sektory (A až J₂), oddelenými betónovými prehrádzkami (nazývané aj ako „záraše“), ktoré mimo obdobia umelých záplav pôsobia ako bariéry neprekonateľné pre ryby a znižujú biodiverzitu celého územia. Riadené záplavy nedokážu simulovať prírodné záplavy ani čo do kvality (dynamika), ani čo do kvantity (množstvo vody).

Ďalší pokles biodiverzity v území má na svedomí premena rozsiahlych plôch lužných lesov na topoľové monokultúry, ktoré nedokážu ponúknuť vhodné podmienky pre úkryt, potravu a hniezdenie pôvodných druhov (málo dutín a absencia iných druhov a vývojových štádií drevín). Lesohospodárske aktivity navyše rozrušením vegetačného a pôdneho krytu výrazne napomáhajú šíreniu invázných druhov drevín i rastlín (spomenieme napr. zlatobyľ obrovskú - *Solidago gigantea*, astru novobelgickú - *Aster novi-belgii* alebo netýkavku žliazkatú - *Impatiens glandulifera*), ktoré v týchto miestach vytlačujú pôvodnú vegetáciu.

V území rušivo pôsobí aj neriadenej rekreácia, rozširovanie nelegálnej stavebnej činnosti na ramenách i vedľa nich a prejazdy motorových vozidiel po lesných cestách i mimo nich.

